ΚΡΙΤΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ - ΛΑΡΣ ΦΟΝ ΤΡΙΕΡ

«Ντόγκβιλ»

Του Γιώργου Παναγόπουλου

Δεν ξέρουμε αν κρίνοντας ένα θεατροποιημένο κινηματογραφικό έργο ξεφεύγουμε από τη δεοντολογία της θεατρικής κριτικής, αλλά το έργο που είδαμε προσφέρεται περισσότερο για θέατρο και στα χέρια ενός έμπειρου σκηνοθέτη, όπως ο Αντώνης Καλογρίδης, καθώς και η Κρίστιαν Λόλλικ που επιμελήθηκε τη θεατρική προσαρμογή, απέκτησε όλα τα στοιχεία ενός θεατρικού έργου, αφού οι συγκρούσεις χαρακτήρων και το στοιχείο της ανθρώπινης βίας υπερτονίστηκαν σε διαλόγους, που ξέφυγαν από τη θεαματική προσήλωση και δημιούργησαν καθαρά μια Μπρεχτική ατμόσφαιρα, καθώς και ο συγγραφέας δεν αρνείται αυτή την προσκόλλησή του στον Μπρεχτ και το επικό του θέατρο.

Ο Λαρς φον Τρίερ γεννήθηκε το 1956 και αποφοίτησε από τη Δανέζικη σχολή Κινηματογράφου το 1983. Ο ίδιος εξομολογείται ότι «δύο πράγματα τον ενέπνευσαν να γράψει το Ντόγκβιλ». Κάποτε τον κατηγόρησαν Αμερικανοί δημοσιογράφοι ότι γύρισε μια ταινία για τις ΗΠΑ χωρίς να τις έχει επισκεφθεί ποτέ, τη στιγμή που κι εκείνοι δεν είχαν πάει στην Καζαμπλάνκα για την ομώνυμη ταινία. Μετά, ακούγοντας το τραγούδι του Μπρεχτ και του Κουρτ Βάιλ από την «Όπερα της πεντάρας» τον καθήλωσε το θέμα της εκδίκησης. Όπως και να είναι το έργο διαδραματίζεται στα Βραχώδη Όρη της Αμερικής σε μια κοινότητα ανθρώπων αποξενωμένων από τον άλλο κόσμο, που ζουν μεταξύ τους έρμαια των ενστίκτων τους, που κι αυτά πολλές φορές είναι φιμωμένα γιατί όλοι, εκεί γνωριζόμαστε βέβαια, αλλά και μια πρωτόγονη ηθική τους καθηλώνει δημιουργώντας μια σχέση ανάγκης και εξυπηρέτησης που δεν είναι και άμοιρη του φθόνου, αφού το συναίσθημα αυτό αφθονεί ακόμα και σε υποανάπτυκτες κοινωνίες.

Ξαφνικά παρουσιάζεται εκεί μια όμορφη κοπέλα, η Γκρέις, που ένας από τους νεότερους κατοίκους, ο Τομ, προσπαθεί να την προστατεύσει. Επιφυλακτικοί, στην αρχή, οι κάτοικοι της πόλης αυτής δεν τη βλέπουν με καλό μάτι, αλλά μετά, τη δέχονται με τον όρο να τους προσφέρει εξυπηρέτηση για να κερδίζει έτσι και το ψωμί της. Τότε, ξυπνάνε σιγά-σιγά πάνω της όλα τα ένστικτα των ανθρώπων εκείνων που η ηθική και η συμπόνοια τους είναι άγνωστες. Μη υποκύπτοντας, βιάζεται αλληλοδιαδόχως απ' όλους τους άρρενες κατοίκους της πόλης, εκτός από τον προστάτη της, τον Τομ, που κάποτε κι αυτός το φέρει βαρέως ότι δεν την απόλαυσε ερωτικά. Ακόμα κι ένας νεαρός μαζοχιστής την αναγκάζει να τον μαστιγώσει μη ξέροντας άλλον τρόπο σεξουαλικής απόλαυσης. Προσπαθεί να δραπετεύσει από την πόλη αλλά μάταια. Την ξαναφέρνουν, αφού και ο άνθρωπος που θα τη φυγάδευε, τακτικός επισκέπτης κάποιου οίκου ανοχής, θέλει για πληρωμή τον πιο φρέσκο έρωτά της από εκείνον με τις πόρνες. Κι έρχεται η κάθαρση. Η κοπέλα αυτή είναι κόρη ενός πάμπλουτου μαφιόζου που έχει δραπετεύσει λόγω του σκληρού χαρακτήρα του. Ψάχνοντας εδώ κι εκεί, με τους μπράβους του, την ανακαλύπτει σε άθλια κατάσταση κι ενώ εκείνη θέλει να μείνει στην πόλη αυτή με όλες τις ταπεινώσεις της, την καταφέρνει να τον ακολουθήσει συμφωνώντας μάλιστα να εξολοθρεύσουν όλους τους κατοίκους, όπως και γίνεται, δίνοντας μάλιστα η ίδια τη χαριστική βολή στον Τομ, που ναι μεν την αγαπούσε, αλλά και δεν ήθελε ν' αποκοπεί από τους δήμιούς της, μην αντιδρώντας στα μαρτύρια που την είχαν υποβάλει.

Αυτό είναι το έργο. Μακριά βέβαια από τη διαλεχτική ικανότητα του Μπρεχτ που δεν προσέφευγε σ' αιματοβαμμένες λύσεις. Το έργο, για να ευθυμήσουμε λίγο, θα είχε κάλλιστα γραφτεί από τον πλανητάρχη Μπους, αν έγραφε θέατρο. Ξεθεμέλιωμα μια πόλης που κακομεταχειρίστηκε την κόρη του ή είχε πετρέλαιο που το χρειαζόταν, όπως το Ιράκ.

Το έργο είναι σκληρό, τσακίζει καρδιές, αλλά και η σκηνοθεσία το έκανε σκληρότερο. Αυτή η συμμετοχή μας στα δρώμενα με κυλιόμενες σκηνικές επινοήσεις, αυτές οι ομοβροντίες που σκότωναν τους κατοίκους του Ντόγκβιλ, και τα περιφερόμενα μπροστά μας πτώματά τους, μου θύμισαν πως έτσι θα ήταν στη σφαγή των Καλαβρύτων το 1943 και του Διστόμου το 1944. Το πλάσμα αυτό, το τόσο αβρό και τόσο βασανισμένο, η Γκρέις απέκτησε ξαφνικά μια εφιαλτική επινόηση της εκδίκησης και αγέρωχη σαν ένας εξολοθρευτής άγγελος, διατάζει την εξόντωση όλων των κατοίκων του χωριού και εκτελεί η ίδια τον μόνο άνθρωπο που αγαπούσε. Έργο για γερά νεύρα, μας άφησε μια εφιαλτική γεύση την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς που το είδαμε. Από τα πρόσωπα της διανομής των ρόλων, ξεχωρίζουν βέβαια ο Τομ (Δημήτρης Τάρλοου) και η Γκρέις (Νατάσα Καλογρίδη). Για τη δεύτερη θα είχα ένα μεγάλο έπαινο για την υποκριτική του σκληρού της ρόλου και για τον πρώτο μια μικρή υπόδειξη για την παράξενη υποτονικότητά του. Οι άλλοι ρόλοι, 24 τον αριθμό, συνέτειναν περισσότερο ή λιγότερο στη σκληρότητα, στην απανθρωπιά και στο άξεστο περίγραμμα ενός τραγικού χωριού μέσα στα Βραχώδη Όρη της Αμερικής. Η αφηγήτρια Μίρκα Παπακωνσταντίνου καλή και παραστατική, όπως πάντα. Η μετάφραση του ποιητή Στρατή Πασχάλη θα μπορούσε να είχε και κάτι το ποιητικό.